

NAJVZDIALENEJŠIE REGIÓNY

Na podporu rozvoja najodľahlejších regiónov Európskej únie, tzv. najvzdialenejších regiónov, medzi ktoré patria Guadeloupe, Francúzska Guyana, Réunion, Martinik, Mayotte a Saint Martin (Francúzsko), Azory a Madeira (Portugalsko) a Kanárske ostrovy (Španielsko), bolo prijatých niekoľko osobitných opatrení. Cieľom tejto podpory je zmierniť obmedzenia vyplývajúce z odľahlej zemepisnej polohy týchto regiónov.

PRÁVNY ZÁKLAD

Články 349 a 355 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

VÝCHODISKÁ

Územie niektorých členských štátov EÚ zahŕňa aj oblasti v takých častiach sveta, ktoré sú od Európy vzdialené. Tieto regióny, nazývané tiež najvzdialenejšie regióny, sa stretávajú s mnohými ťažkosťami vyplývajúcimi z ich osobitej zemepisnej polohy, ide pritom najmä o odľahlosť, ostrovny charakter, malú rozlohu, náročný reliéf a podnebie. Z hospodárskeho hľadiska bývajú závislé od malého počtu produktov (často ide o poľnohospodárske výrobky alebo suroviny). Tieto skutočnosti sú prekážkami, ktoré obmedzujú ich potenciál budúceho rozvoja.

V súčasnosti patrí k EÚ deväť najvzdialenejších regiónov:

- päť francúzskych zámorských departmánov – Martinik, Mayotte, Guadeloupe, Francúzska Guyana a Réunion,
- jedno francúzske zámorské spoločenstvo – Svätý Martin,
- dva portugalské autonómne regióny – Madeira a Azory a
- jedno španielske autonómne spoločenstvo – Kanárske ostrovy.

Treba zdôrazniť, že najvzdialenejšie regióny nie sú to isté ako zámorské krajiny a územia (ZKÚ) EÚ. Existuje 25 ZKÚ, ktoré majú ústavné väzby na tieto členské štáty: Dánsko, Francúzsko, Holandsko a Spojené kráľovstvo. ZKÚ nie sú súčasťou jednotného trhu a musia dodržiavať povinnosti uložené tretím krajinám, pokiaľ ide o obchod, najmä pravidlá pôvodu, sanitárne a fytosanitárne normy a ochranné opatrenia. Asociačné vzťahy EÚ so ZKÚ sú podrobne popísané v rozhodnutí Rady 2013/755/EÚ prijatom 25. novembra 2013. Článok 355 Lisabonskej zmluvy umožňuje, aby Európska rada na podnet príslušného členského štátu zmenila status francúzskych, dánskych alebo holandských zámorských krajín alebo území (t. j.

najvzdialenejších regiónov alebo ZKÚ) bez toho, aby sa musela meniť zmluva. Do konca roku 2011 bol napríklad Svätý Bartolomej najvzdialenejším regiónom, ale v roku 2012 sa stal ZKÚ. Naopak Mayotte sa v roku 2014 v dôsledku rozhodnutia Rady zmenil zo ZKÚ na najvzdialenejší región.

Tabuľka: Údaje o najvzdialenejších regiónoch

	Vzdialenosť od hlavného mesta v kontinentálnej Európe (km)	Rozloha (km ²)	Počet obyvateľov	HDP na obyvateľa ako percento priemeru EÚ (EÚ = 100) (*)
EÚ-28	-	4 407 569,1	508 450 856	100
Francúzsko***	-	633 186,6	66 415 161	106
Portugalsko	-	92 226,0	10 374 822	77
Španielsko	-	505 944,0	46 449 565	90
Azory	1 548	2 322,0	245 766	69,2
Kanárske ostrovy	1 850 (priemer za všetky ostrovy)	7 445,0	2 135 722	78,2
Guadeloupe	7 578	1 681,6	393 392	73,1
Francúzska Guyana	7 841	83 533,9	262 527	58,4
Madeira	1 041	802,0	256 424	73,39
Martinik	7 641	1 128,0	376 847	77,03
Réunion	9 921	2 503,7	850 996	69,92
Svätý Martin (**)	6 700	86 (53 pre francúzsku stranu)	36 457	-
Mayotte	8 444	374,0	235 132	30,75

(*) Údaje za rok 2015, okrem Azor, Madeiry a Martiniku (2014) a Guadeloupe (2016); zdroje: Eurostat, portugalský štatistický úrad,
(**) Zdroje: INSEE (Francúzsko), 2015 a „Ministère Français des Outre-Mer“ (francúzske ministerstvo pre zámorie); pre HPD nie sú dostupné aktuálne údaje
(***) Celková rozloha Francúzska zahŕňa najvzdialenejšie regióny, ale nie ZKÚ.

Zdroj: Eurostat za rok 2015.

CIELE

Najvzdialenejšie regióny sú bez ohľadu na veľkú vzdialenosť, ktorá ich oddeľuje od európskeho kontinentu, integrálnou súčasťou Európskej únie a na ich území sa v plnej miere uplatňuje *acquis communautaire*. Vzhľadom na ich osobitú zemepisnú polohu a s tým súvisiace ťažkosti však bolo potrebné, aby sa politiky EÚ prispôbili ich osobitnej situácii.

Príslušné opatrenia sa týkajú predovšetkým oblastí, ako sú colná a obchodná politika, fiškálna politika, slobodné pásma, poľnohospodárska a rybárska politika a podmienky

dodávky surovín a základného spotrebného tovaru. Potrebám týchto regiónov možno takisto prispôbiť pravidlá štátnej pomoci a podmienky prístupu k horizontálnym programom Únie a štrukturálnym fondom napr. osobitné prostriedky Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) pre najvzdialenejšie regióny.

Okrem príspevkov z EFRR môžu najvzdialenejšie regióny čerpať v oblasti poľnohospodárstva aj prostriedky z programov POSEI (programy osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter), financovaných z fondu EPZF (pozri tabuľku nižšie). Tieto programy sa sústreďujú na dva hlavné typy opatrení:

- špecifické dohody o dodávkach, ktorých účelom je zmierniť dodatočné náklady na dodávku základných výrobkov určených na ľudskú spotrebu, spracovanie alebo využitie ako poľnohospodárske vstupy a
- opatrenia v prospech miestnej poľnohospodárskej výroby.

Na programové obdobie 2014 – 2020 sa pre tieto regióny vyčlenilo približne 13 miliárd EUR z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) takto:

Tabuľka: Európske štrukturálne a investičné fondy na obdobie 2014 – 2020 vyčlenené najvzdialenejším regiónom

EŠIF vyčlenené najvzdialenejším regiónom	(v miliardách EUR)
EFRR (vrátane osobitných prostriedkov pre najvzdialenejšie regióny a európskej územnej spolupráce (EÚS))	5
Európsky sociálny fond (ESF) (vrátane iniciatívy pre zamestnanosť mládeže (YEI))	1,9
Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV)	1,5
Program POSEI (program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter). (financovaný z európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu – EPZF)	4,6
Európsky námorný a rybársky fond (ENRF)	0,3
Spolu	13,3

Zdroj: Európska komisia, štvrté fórum o najvzdialenejších regiónoch, 30. – 31. marca 2017.

Komisia vo svojom návrhu politiky súdržnosti na obdobie po roku 2020 naplánovala, že najvzdialenejšie regióny budú pokračovať v čerpaní osobitných rozpočtových prostriedkov pridelených z EFRR vo výške viac ako 1,5 mld. EUR. Získajú tiež 270 miliónov EUR v rámci programov spolupráce („Interreg“).

EURÓPSKA STRATÉGIA PRE NAJVZDIALENEJŠIE REGIÓNY

V októbri 2017 Komisia uverejnila oznámenie [COM (2017)0623] s názvom Silnejšie a obnovené strategické partnerstvo s najvzdialenejšími regiónmi EÚ. V tejto stratégii sa navrhuje nový prístup s cieľom lepšie riešiť osobitné potreby každého z deviatich

najvzdialenejších regiónov EÚ. Pomôže im vytvárať nové príležitosti pre svojich obyvateľov, posilňovať konkurencieschopnosť a inovácie v odvetviach, ako je poľnohospodárstvo, rybné hospodárstvo alebo cestovný ruch, a prehĺbovať spoluprácu so susednými krajinami.

Stratégia je založená na štyroch pilieroch:

- nový model riadenia založený na pevnom partnerstve,
- rozvoj predností najvzdialenejších regiónov,
- umožnenie rastu a vytváranie pracovných miest a
- zintenzívnenie spolupráce.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Hoci všetky rozhodnutia o tom, ktorým regiónom sa prizná status najvzdialenejšieho regiónu, prijíma Európska rada, Parlament zohráva pri podpore najvzdialenejších regiónov veľmi aktívnu úlohu.

Pokiaľ ide o právne predpisy týkajúce sa najvýznamnejších politík EÚ, ako sú regionálna, poľnohospodárska a rybárska politika a politika v oblasti vzdelávania, Parlament má rovnaké právomoci ako Rada. Pri svojej práci Parlament zohľadňuje osobitnú situáciu najvzdialenejších regiónov a podporuje iniciatívy zamerané na posilnenie ich rozvoja.

Počas rokovaní o regulačnom rámci na roky 2014 – 2020 Parlament podporil zásadu, že k najvzdialenejším regiónom by sa malo pristupovať inak, pokiaľ ide o miery spolufinancovania, osobitné ustanovenia EFRR pre produktívne investície v podnikoch a osobitné pravidlá, čo sa týka programov európskej územnej spolupráce. Okrem toho v roku 2014 Parlament prijal uznesenie „o optimalizácii rozvoja potenciálu najvzdialenejších regiónov vytváraním súčinnosti medzi štrukturálnymi fondmi a ostatnými programami Európskej únie“. V tomto uznesení pripomenul osobitnú povahu najvzdialenejších regiónov a zdôraznil potrebu vytvárania súčinnosti medzi podporou najvzdialenejších regiónov zo štrukturálnych fondov a programami na úrovni EÚ, ako sú napríklad programy Horizont 2020, LIFE+ a COSME.

Nedávno Parlament rokoval o iniciatívnej správe o najvzdialenejších regiónoch, ktorá sa zameriava na vykonávanie článku 349 ZFEÚ, ktorá sa týka oblastí ako obchodná politika EÚ, námorná politika, rybné hospodárstvo a modrý rast, politika súdržnosti, životné prostredie a energetika.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

